

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI – 4101-001-06/2014

P/14/081

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce

T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05

lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/081 – Program rządowy „Wyprawka szkolna” i jego realizacja na terenie województwa świętokrzyskiego.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Od 1 stycznia 2012 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych. Kontrola obejmowała również 2011 r. w zakresie planowania środków, ustalania kryteriów udzielania pomocy oraz analizy sytuacji materialnej rodzin uprawnionych do wsparcia.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontroler</i>	Krzysztof Kopeć, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90163 z dnia 5 marca 2014 r. [Dowód: akta kontroli str. 1-2]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Zespół Szkół w Stadnickiej Woli, Stadnicka Wola 55, 26-200 Końskie (dalej: Szkoła).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Czesław Staciwa, Dyrektor Zespołu Szkół w Stadnickiej Woli (dalej: Dyrektor) [Dowód: akta kontroli str. 3]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Dyrektor Szkoły podjął działania związane z realizacją rządowego programu „Wyprawka Szkolna”² (dalej: Program) określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników³ (dalej: rozporządzenie z 2012 r.) oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów dydaktycznych⁴ (dalej: rozporządzenie z 2013 r.).

W szkole prawidłowo diagnozowano potrzeby materialne uczniów, jednakże w niewystarczającym stopniu wyniki diagnozy wykorzystano do zwiększenia liczby beneficjentów Programu. Powszechnemu udziałowi w Programie nie sprzyjało także znaczne skrócenie terminu składania wniosków w 2013 r. w stosunku do terminu wyznaczonego przez Urząd Miasta i Gminy w Końskich.

Szkoła terminowo i zgodnie z wymaganiami rozporządzenia z 2012 r. i rozporządzenia z 2013 r. przekazywała do Urzędu Miasta i Gminy w Końskich listy uczniów uprawnionych do otrzymania pomocy.

Badanie wykorzystania dotacji przeznaczonej na wypłaty dla uczniów Szkoły wykazały, iż część środków wykorzystano niezgodnie z przeznaczeniem. Łączna

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Program wprowadzony, na podstawie art. 90u ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.), uchwałą Nr 93/2012 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2012 r. i uchwałą Nr 125/2013 Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2013 r.

³ Dz. U. z 2012 r., poz. 706.

⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 818.

kwota nienależnego dofinansowania stanowiła 2,9% ogólnej kwoty środków wydatkowanych w okresie objętym kontrolą.

W roku szkolnym 2012/2013 objęto w Szkole pomocą w formie dofinansowania zakupu podręczników 9% ogólnej liczby uczniów uczęszczających do klas uprawnionych do wsparcia (5% uczniów klas I oraz 10% uczniów pozostałych klas). W roku szkolnym 2013/2014 pomoc na zakup podręczników trafiła do 16% uczniów Szkoły z klas uprawnionych do otrzymania pomocy (27% uczniów klas I oraz 18% uczniów pozostałych klas).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działalność informacyjna dotycząca możliwości korzystania przez uprawnionych z dofinansowania zakupu podręczników

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z warunkami udzielania pomocy określonymi w rozporządzeniu z 2012 r. i rozporządzeniu z 2013 r., Program przewidywał objęcie pomocą uczniów:

- klas I-III szkoły podstawowej oraz klas I-III ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia;
- klasy IV szkoły podstawowej oraz klasy I szkoły ponadgimnazjalnej – zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego, technikum⁵ (w roku szkolnym 2012/2013);
- klasy V szkoły podstawowej oraz klasy II szkoły ponadgimnazjalnej – zasadniczej szkoły zawodowej, liceum ogólnokształcącego, technikum⁶ (w roku szkolnym 2013/2014);
- niepełnosprawnych – słabowidzących, niesłyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku, gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona wyżej (w roku szkolnym 2012/2013);
- niepełnosprawnych – słabowidzących, niesłyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku, gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona wyżej (w roku szkolnym 2013/2014).

Pomoc w formie dofinansowania na zakup podręczników przysługiwała uczniom spełniającym:

- kryterium dochodowe, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁷, tj. w 2012 r. – 351 zł netto, a w 2013 r. – 456 zł netto na jedną osobę w rodzinie w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku – z wyłączeniem uczniów klas I szkół podstawowych i klas I ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia, dla których wyznaczono kryterium w oparciu art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych⁸, tj. w 2012 r. – 504 zł netto, a w 2013 r. – 539 zł netto;
- kryterium pozadochodowe, wynikające z przypadków określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej (np. bezrobocie, niepełnosprawność,

⁵ Program w 2012 r. obejmował także uczniów klas IV ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, klas IV ogólnokształcącej szkoły muzycznej II stopnia, klas IV ogólnokształcącej szkoły sztuk pięknych, klasie I liceum plastycznego, klasie I lub VII ogólnokształcącej szkoły baletowej.

⁶ Program w 2013 r. obejmował także uczniów klas V ogólnokształcącej szkoły muzycznej I stopnia, klas V ogólnokształcącej szkoły muzycznej, II stopnia, klas V ogólnokształcącej szkoły sztuk pięknych, klasie II liceum plastycznego, klasie II lub VIII ogólnokształcącej szkoły baletowej.

⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.

⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 1456.

- długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, alkoholizm lub narkomania, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności),
- kryterium związane z niepełnosprawnościami.

Informacje w zakresie możliwości korzystania przez uczniów z dofinansowania na zakup podręczników w ramach Programu, Szkoła otrzymała z Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta i Gminy w Końskich drogą telefoniczną oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej⁹ w terminie umożliwiającym poinformowanie uprawnionych do wsparcia. Pakiet materiałów przekazany drogą elektroniczną zawierał m.in.: wniosek o przyznanie dofinansowania wraz z instrukcją wypełniania, najważniejsze informacje o Programie, harmonogram realizacji uwzględniający termin składania wniosków oraz termin przekazania do Urzędu Miasta i Gminy w Końskich listy uczniów uprawnionych do otrzymania pomocy. [Dowód: akta kontroli str. 4-15]

W oparciu o informacje otrzymane z Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta i Gminy w Końskich Szkoła podejmowała rutynowe działania informujące rodziców/opiekunów i uczniów o możliwości i warunkach skorzystania z pomocy oferowanej w ramach Programu. Działania te obejmowały:

- przekazanie przez Dyrektora i wychowawców, uczniom i rodzicom, ogólnej informacji o możliwości otrzymania dofinansowania na zakup podręczników w ramach Programu, podczas rozpoczęcia roku szkolnego 2012/2013¹⁰ i 2013/2014¹¹; [Dowód: akta kontroli str. 16-17, 24-50]
- umieszczenie w okresie naboru wniosków¹² na tablicy ogłoszeń oraz na drzwiach wejściowych do Szkoły ogłoszenia o naborze wniosków o dofinansowanie zakupu podręczników wraz z terminem i miejscem ich składania; [Dowód: akta kontroli str. 16-19, 243]
- poruszenie tematu dofinansowania zakupu podręczników w ramach Programu w trakcie posiedzeń rady pedagogicznej, poprzedzających rozpoczęcie roku szkolnego¹³; [Dowód: akta kontroli str. 20-23]
- indywidualne rozmowy wychowawców z około 75¹⁴ rodzicami/opiekunami zainteresowanymi uzyskaniem wsparcia na zakup podręczników, przeprowadzone na początku września 2012 oraz 2013 r.; [Dowód: akta kontroli str. 16-17]
- udostępnienie na tablicy ogłoszeń¹⁵ krótkiej notatki z najważniejszymi informacjami o Programie, otrzymanej z Wydział Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miasta i Gminy w Końskich. [Dowód: akta kontroli str. 16-17, 51-52]

Działania te, za wyjątkiem ogłoszeń o naborze wniosków i krótkiej informacji o Programie umieszczonych na tablicy ogłoszeń, podejmowane były na początku września, a więc na krótko przed upływem wyznaczonego przez Dyrektora na 6 września 2012 i 2013 r. terminu składania wniosków o dofinansowanie.

Dyrektor wyjaśnił, że informacji o Programie nie zamieszczono na stronie internetowej Szkoły, a do akcji informacyjnej nie zaangażowano innych podmiotów, gdyż uznano, że informacja o możliwości dofinansowania zakupu podręczników upowszechniana poprzez sekretariat Szkoły, Dyrektora, wychowawców, ogłoszenia na tablicy informacyjnej, stronę internetową Urzędu Miasta i Gminy Końskie, była

⁹ Wiadomość elektroniczna z 18 czerwca 2012 r. w roku szkolnym 2012/2013 oraz z 2 lipca 2013 r. w roku szkolnym 2013/2014.

¹⁰ W dniu 3 września 2012 r.

¹¹ W dniu 2 września 2013 r.

¹² Od 18 czerwca do 6 września 2012 r. oraz od 2 lipca do 6 września 2013 r.

¹³ W dniu 28 sierpnia 2012 r. oraz 29 sierpnia 2013 r.

¹⁴ Około 25 rozmów w roku szkolnym 2012/2013 i około 50 w roku szkolnym 2013/2014.

¹⁵ W okresie do 18 czerwca do 6 września 2012 r. oraz od 2 lipca do 6 września 2013 r.

wystarczająca. Dyrektor zaznaczył, że: *W przyszłości postaramy się jeszcze bardziej rozszerzyć przekaz informacji poprzez stronę internetową szkoły czy też wykorzystać Radę Rodziców.* [Dowód: akta kontroli str. 271-273]

W Szkole funkcję punktu informacyjnego pełniły sekretariat i gabinet pedagoga szkolnego, w których:

- udostępniano formularze wniosków o przyznanie dofinansowania wraz z instrukcją ich wypełniania;
- udzielano wszechstronnej pomocy w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie;
- informowano o kryteriach udzielania wsparcia (w tym o prawie do pomocy dla uczniów niespełniających kryterium dochodowego, możliwości ubiegania się o pomoc dla uczniów z rodzin wielodzietnych, uczniów niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego);
- przekazywano informacje dotyczące zasad udzielania pomocy, niezbędnych załączników do wniosku o dofinansowanie oraz terminach złożenia wniosku i zwrotu wydatkowanych środków. [Dowód: akta kontroli str. 16-17]

Ponadto z informacji przekazanej przez Dyrektora wynika, że: *w roku szkolnym 2012/2013 uczniowie ostatnich klas gimnazjum byli informowani o możliwości skorzystania z Programu, w przypadku kontynuowania nauki w szkole ponadgimnazjalnej przez wychowawców w trakcie lekcji wychowawczych.* [Dowód: akta kontroli str. 61]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

2. Działania związane z wnioskowaniem o środki na dofinansowanie zakupu podręczników

Opis stanu
faktycznego

W Szkole diagnozowano potrzeby materialne uczniów, zgodnie z postanowieniami *Procedur przyznawania pomocy materialnej uczniom w Zespole Szkół w Stadnickiej Woli*¹⁶. Diagnozy potrzeb i sytuacji rodzinnej ucznia dokonywali pedagog szkolny oraz wychowawcy poszczególnych klas na podstawie rozpoznania sytuacji rodzinnej oraz w oparciu o współpracę z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Końskich (dalej: MGOPS), Urzędem Miasta i Gminy w Końskich, Polskim Czerwonym Krzyżem oraz Towarzystwem Przyjaciół Dzieci. [Dowód: akta kontroli str. 67-69]

Z wyjaśnień pedagoga szkolnego wynika, że współpraca Szkoły z MGOPS opierała się głównie na indywidualnych kontaktach z pracownikami socjalnymi z rejonów, do których przypisany był dany uczeń. Pewną niedogodnością w obszarze współpracy był brak możliwości uzyskania z MGOPS zbiorczej informacji o liczbie uczniów w szkole wymagających wsparcia materialnego, wynikający z faktu, że pracownicy socjalni MGOPS nie opiekują się tylko i bezpośrednio uczniami z rejonu szkoły lecz przypisani są do określonej części miasta i gminy Końskie. [Dowód: akta kontroli str. 278-279]

W oparciu o ww. diagnozę potrzeb i rozpoznanie sytuacji rodzinnej w roku szkolnym 2012/2013 zidentyfikowano 37 uczniów z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, którzy mogli skorzystać z dofinansowania do zakupu podręczników w ramach Programu. W roku szkolnym 2013/2014 zdiagnozowano, iż

¹⁶ Dokument przyjęty na posiedzeniu Zespołu Wychowawczego 30 sierpnia 2011 r.

z ww. pomocy mogłoby skorzystać 43 uczniów. [Dowód: akta kontroli str. 57-58, 67-96]

Do Szkoły zarówno w roku szkolnym 2012/2013 jak i 2013/2014 uczęszczało 11 uczniów uprawnionych do wsparcia w oparciu o kryterium związane z niepełnosprawnościami. [Dowód: akta kontroli str. 57-58]

W 2012 r. w Szkole, w ramach wstępnej analizy potrzeb¹⁷ do objęcia Programem na rok szkolny 2012/2013 zgłoszono 20 uczniów¹⁸ (42% zidentyfikowanych jako uprawnieni do wsparcia w ramach Programu w oparciu o prowadzoną w Szkole diagnozę potrzeb i rozpoznanie sytuacji rodzinnej). W wyniku wstępnej analizy potrzeb przeprowadzonej w Szkole w 2013 r. do objęcia Programem¹⁹ na rok szkolny 2013/2014 przewidziano 29 uczniów²⁰ (54% uczniów zidentyfikowanych jako uprawnieni do wsparcia w oparciu o prowadzoną w Szkole diagnozę potrzeb i rozpoznanie sytuacji rodzinnej). Z wyjaśnień Dyrektora wynika: *Różnica w liczbie uczniów zgłoszonych w ramach wstępnej analizy potrzeb, a zdiagnozowaną liczbą uczniów wymagających wsparcia wynikała z „przesunięcia czasowego” – najpierw zgłasza się dzieci uprawnione do wyprawki szkolnej (do 6 września), a analiza sytuacji opiekuńczo wychowawczej uczniów jest dopiero w toku przeprowadzania przez wychowawców klas i pedagoga szkolnego (od 1 do 14 września każdego roku szkolnego).* [Dowód: akta kontroli str. 97-98, 272]

W okresie objętym kontrolą w Szkole złożono 45 wniosków o przyznanie dofinansowania na zakup podręczników w ramach Programu (16 w roku szkolnym 2012/2013 oraz 29 w roku szkolnym 2013/2014). Do objęcia wsparciem zakwalifikowane zostały wszystkie wnioski. Wsparciem w ramach Programu w okresie objętym kontrolą, w zestawieniu z prowadzoną w Szkole diagnozą potrzeb objęto:

- 31% (w roku szkolnym 2012/2013) oraz 47% (w roku szkolnym 2013/2014) uczniów zidentyfikowanych na podstawie kryterium dochodowego;
- wszystkich uczniów zidentyfikowanych w oparciu o kryterium pozadochodowe (zarówno w roku szkolnym 2012/2013 jak i 2013/2014);
- 9% (w roku szkolnym 2012/2013) oraz 45% (w roku szkolnym 2013/2014) uczniów spełniających kryterium związane z niepełnosprawnościami. [Dowód: akta kontroli str. 57-58, 99-109]

W roku szkolnym 2013/2014 liczba wniosków złożonych w Szkole była tożsama z liczbą uczniów zgłoszonych do objęcia Programem w ramach wstępnej analizy potrzeb, natomiast w roku szkolnym 2012/2013 złożono cztery wnioski mniej w stosunku do wstępnych szacunków. [Dowód: akta kontroli str. 57-58, 97-98]

Zdaniem Dyrektora, o tym, że spośród 80 uczniów uprawnionych do wsparcia, jedynie dla 45 z nich rodzice/opiekunowie zdecydowali się na złożenie wniosku o dofinansowanie decydowały czynniki obiektywne, przede wszystkim niechęć do ujawniania sytuacji materialnej rodziny. [Dowód: akta kontroli str. 272]

¹⁷ Na podstawie zapotrzebowania złożonego, w terminie do 11 maja 2012 r. (po weryfikacji do 31 lipca 2012 r.), do Urzędu Miasta i Gminy w Końskich.

¹⁸ Sześciu w oparciu o kryterium pozadochodowe (83% zidentyfikowanych w oparciu o to kryterium w diagnozie), 10 na podstawie kryterium dochodowego (31% zidentyfikowanych w oparciu o to kryterium w diagnozie) oraz czterech zgodnie z kryterium związanym z niepełnosprawnościami (36% uczniów uprawnionych do wsparcia w oparciu o kryterium związane z nieprawidłowościami).

¹⁹ Na podstawie zapotrzebowania złożonego do Urzędu Miasta i Gminy w Końskich w terminie do 14 czerwca 2013 r.

²⁰ Siedmiu w oparciu o kryterium pozadochodowe (wszyscy zidentyfikowani w oparciu o to kryterium w diagnozie), 17 na podstawie kryterium dochodowego (47% zidentyfikowanych w oparciu o to kryterium w diagnozie) oraz pięciu zgodnie z kryterium związanym z niepełnosprawnościami (45% uczniów uprawnionych do wsparcia w oparciu o to kryterium).

W przypadku kwalifikowania uczniów do objęcia wsparciem w oparciu o kryterium pozadochodowe Szkoła opierała się na informacjach przekazywanych z Urzędu Miasta i Gminy w Końskich. Jak wyjaśnił Dyrektor: *Informacja o liczbie uczniów, którzy mogą uzyskać wsparcie w ramach programu „Wyprawa Szkolna” w latach 2012/2013 i 2013/2014 poza kryterium dochodowym była każdorazowo przekazywana telefonicznie przez Panią Naczelnik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta i Gminy Końskie. Pani Naczelnik w rozmowie podkreślała, że szkoła nie musi się trzymać 5% progu, gdyż dotyczy on liczby wszystkich uczniów w Gminie.* [Dowód: akta kontroli str. 62]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK, prowadzona w Szkole diagnoza potrzeb materialnych uczniów nie stanowiła podstawy podjęcia działań mających na celu rozszerzenie kręgu uczniów obejmowanych pomocą, a także przygotowania wstępnej analizy potrzeb zgłaszanych w ramach Programu.

Ocena częściowa

Szkoła rzetelnie diagnozowała potrzeby materialne uczniów, wykorzystując w tym celu różne źródła informacji o sytuacji materialnej i życiowej ich rodzin, jednak jej wyniki nie były wykorzystywane w toku przygotowania wstępnej analizy potrzeb oraz nie stanowiły podstawy podjęcia działań zmierzających do rozszerzenia kręgu beneficjentów Programu.

3. Procedury i działania związane z wypłatą pomocy uprawnionym uczniom

W dokumentach wewnątrzszkolnych określono formy i procedury pomocy uczniom, którym z przyczyn losowych lub rodzinnych potrzebna była pomoc i wsparcie. Uregulowania w tym zakresie nie zostały zawarte, zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 8 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół²¹ w statucie Szkoły²², zostały natomiast umieszczone w *Procedurach przyznawania pomocy materialnej uczniom w Zespole Szkół w Stadnickiej Woli* oraz *Wewnętrznym regulaminie przyznawania pomocy rzeczowej uczniom Zespołu Szkół w Stadnickiej Woli*, które składały się na Regulamin udzielania pomocy materialnej uczniom Zespołu Szkół²³. Jak wyjaśnił Dyrektor dokumenty te: (...) zostały opracowane przez Zespół Wychowawczy, którego członkowie nie mieli świadomości, że treść ich powinna zostać wpisana do Statutu Zespołu Szkół w Stadnickiej Woli. [Dowód: akta kontroli str. 61-63, 110-233]

W *Procedurach przyznawania pomocy materialnej uczniom w Zespole Szkół w Stadnickiej Woli* oraz *Wewnętrznym regulaminie przyznawania pomocy rzeczowej uczniom Zespołu Szkół w Stadnickiej Woli* określono podstawy²⁴, formy²⁵ i warunki²⁶

²¹ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

²² Przyjętą uchwałą Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Stadnickiej Woli z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie Statutu Zespołu Szkół w Stadnickiej Woli. § 48 Statutu mówi jedynie o tym, że Szkoła sprawuje opiekę nad uczniami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej z powodu warunków rodzinnych i losowych poprzez:

- udzielanie pomocy materialnej w formach określonych w Regulaminie udzielania pomocy materialnej uczniom Zespołu Szkół;
- występowania o pomoc do Rady Rodziców, sponsorów i organizacji.

²³ Przyjęty na posiedzeniu Zespołu Wychowawczego 30 sierpnia 2011 r.

²⁴ Współpraca z instytucjami: MGOPS, PCK, Urzędem Miasta i Gminy, TPD, diagnoza potrzeb – sytuacji rodzinnej ucznia, prośby/wnioski rodziców/prawnych opiekunów, rozpoznanie sytuacji rodzinnej przez wychowawcę, pedagoga.

organizowania pomocy materialnej, w tym także w odniesieniu do Programu. [Dowód: akta kontroli str. 67-69]

W Szkole, w oparciu o informacje uzyskane z Urzędu Miasta i Gminy w Końskich, określone zostały procedury w zakresie składania i kwalifikowania wniosków o dofinansowanie zakupu podręczników. Termin składania wniosków o dofinansowanie wyznaczony został przez Dyrektora na 6 września, zarówno w roku szkolnym 2012/2013 jak i 2013/2014 r. oraz podany do publicznej wiadomości za pośrednictwem źródeł wykorzystywanych przez Szkołę w działalności informacyjnej. Termin ten w roku szkolnym 2013/2014, odbiegał od terminu określonego przez Urząd Miasta i Gminy w Końskich (10 września 2013 r.) w informacji o „Wyprawce szkolnej” 2013/2014 przekazanej drogą mailową do szkół znajdujących się na terenie gminy i umieszczonej na stronie internetowej Urzędu. Jak wyjaśnił Dyrektor: *Termin 6 września 2013 r. wyznaczony przez Zespół Szkół w Stadnickiej Woli wynikał z konieczności wcześniejszego rozpatrzenia i analizy złożonych wniosków przez Komisję, a także przygotowania zestawień do Urzędu Miasta i Gminy w Końskich, który w trybie pilnym wymagał przekazania informacji z Zespołu Szkół odnośnie liczby uczniów zakwalifikowanych do programu „wyprawka szkolna”.* [Dowód: akta kontroli str. 9-15, 19-20, 285].

Zarządzeniami Nr 4/2012 z dnia 31 sierpnia 2012 r. oraz Nr 2/2013 z dnia 2 września 2013 r. Dyrektor, powołał komisję²⁷, których zadaniem było sprawdzenie pod względem formalnym i merytorycznym wniosków złożonych w Szkole w ramach Programu. [Dowód: akta kontroli str. 234-235]

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że zasadą w przypadku opiniowania o dofinansowanie wniosków składanych poza kryterium dochodowym było ich (...) *każdorazowe opiniowanie przez wychowawców klas i pedagoga szkoły. Osoby te najlepiej znają sytuację materialną i życiową uczniów. W przypadku ww. wniosków jedynym wymaganym dokumentem było pismo/podanie do Dyrektora z uzasadnieniem.* [Dowód: akta kontroli str. 62]

Badanie wszystkich (45) wniosków o dofinansowanie złożonych w Szkole w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014, wykazało że:

- za wyjątkiem ucznia klasy III szkoły podstawowej posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na autyzm, wsparciem w ramach Programu objęci zostali uczniowie, którzy spełniali warunki określone w § 2 rozporządzenia z 2012 r. dla wniosków składanych w roku szkolnym 2012/2013 oraz w § 3 rozporządzenia z 2013 r. dla wniosków składanych w roku szkolnym 2013/2014; [Dowód: akta kontroli str. 99-109, 254-263.]
- w przypadku wszystkich 45 wniosków właściwie, zgodnie z wymaganiami określonymi w § 3 rozporządzenia z 2012 r. i § 9 rozporządzenia z 2013 r.,

²⁵ Stypendia szkolne, dofinansowanie do podręczników – rządowy program Wyprawka szkolna, zasilek szkolny, paczki żywnościowe/przybory szkolne – PCK, paczki z odzieżą, obiady refundowane przez MGOPS, wypożyczenie podręczników szkolnych – biblioteka, korzystanie z zasobów sali komputerowej, korzystanie z kserokopiarki, korzystanie z telefonu szkolnego.

²⁶ Status ucznia szkoły, złożenie wniosku przez rodziców/prawnych opiekunów, korzystanie przez rodzinę ucznia z pomocy MGOPS, ubóstwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc, alkoholizm spełnianie kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

²⁷ W skład komisji rozpatrującej wnioski złożone przez rodziców/opiekunów uczniów szkoły podstawowej weszli zastępca Dyrektora oraz trzech przedstawicieli Zespołu Wychowawczego, natomiast komisja analizująca wnioski złożone przez rodziców/opiekunów uczniów uczęszczających do gimnazjum składała się z dwóch przedstawicieli Zespołu Wychowawczego oraz sekretarza Szkoły.

- udokumentowano uprawnienie beneficjentów do wsparcia; [Dowód: akta kontroli str. 99-109]
- w roku szkolnym 2012/2013 wszystkim 16 uczniom przyznano i wypłacono pomoc w wysokości od 180 do 225 zł²⁸, uwzględniając tytułu wsparcia i kryterium udzielonej pomocy; [Dowód: akta kontroli str. 99-109]
 - w roku szkolnym 2013/2014 dla 25 uczniów przyznano i wypłacono pomoc w wysokości od 225 do 325 zł²⁹, biorąc pod uwagę tytuł wsparcia i kryterium udzielonej pomocy, natomiast dla czterech uczniów wypłacono kwotę niższą z uwagi na fakt, że wartość przedłożonych faktur, była niższa niż maksymalna dopuszczalna w danym przypadku kwota pomocy; [Dowód: akta kontroli str. 99-109]
 - dla wszystkich 45 uczniów wypłat dokonano na podstawie właściwie udokumentowanych wydatków na zakup podręczników/pomocy dydaktycznych; [Dowód: akta kontroli str. 99-109]
 - w przypadku pięciu uczniów dokonano zwrotu środków poniesionych na zakup podręczników w wysokości przewyższającej, w sumie, o kwotę 73,56 zł wartość podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania; [Dowód: akta kontroli str. 99-109, 304-340]
 - cztery wnioski złożone w roku szkolnym 2013/2014 przez rodziców/opiekunów uczniów klas pierwszych, oprócz zaświadczenia o korzystaniu ze świadczeń rodzinnych, zawierały również dokumenty potwierdzające wysokość dochodu w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku o dofinansowanie, które nie były wymagane zgodnie z § 5 ust. 7 rozporządzenia z 2013 r. [Dowód: akta kontroli str. 99-109]

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że dokumenty potwierdzające wysokość dochodu zostały dołączone przez rodziców bez prośby ze strony Szkoły. [Dowód: akta kontroli str. 61]

W okresie objętym kontrolą wszystkie wnioski o dofinansowanie zakupu podręczników w ramach Programu złożone zostały przez rodziców/opiekunów uczniów. Nie odnotowano przypadku, w którym wniosek składałby nauczyciel, pracownik socjalny bądź inna osoba. [Dowód: akta kontroli str. 99-109]

Spośród wszystkich wniosków o dofinansowanie złożonych w Szkole w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014, 51% wniosków zostało udokumentowanych zaświadczeniami o korzystaniu ze świadczeń pieniężnych w formie zasiłku stałego lub okresowego, 17% zaświadczeniami o wysokości dochodów, 13% orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, 19% wniosków zawierało uzasadnienie, którym była wielodzietność. [Dowód: akta kontroli str. 266]

Zwrot wydatków dokonywany był przez Zespół Obsługi Placówek Oświatowych w Końskich na podstawie dokumentacji weryfikowanej w Szkole. Zespół prowadził obsługę Szkoły w ww. zakresie na podstawie porozumienia zawartego w dniu 1 września 2004 r. w Końskich w sprawie wykonywania obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej. Kwota dokonanych zwrotów wyniosła ogółem 10 145 zł (3 030 zł w roku szkolnym 2012/2013 oraz 7 115 zł w roku szkolnym 2013/2014). Wszystkie zwroty zostały dokonane na podstawie faktury VAT lub paragonu. Zwroty wydatków na zakup podręczników do kształcenia ogólnego wyniosły w roku szkolnym 2012/2013 – 3 030 zł, natomiast w roku szkolnym 2013/2014 – 6 679 zł. [Dowód: akta kontroli str. 99-109, 267, 280-283]

²⁸ Wysokość wsparcia określona w § 2 ust. 8 rozporządzenia z 2012 r.

²⁹ Wysokość pomocy określona w § 4 rozporządzenia z 2013 r.

W roku szkolnym 2013/2014 dokonano zwrotu wydatków na kwotę 436 zł poniesionych na zakup materiałów dydaktycznych. [Dowód: akta kontroli str. 267, 286-303].

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na wykorzystaniu niezgodnie z przeznaczeniem części dotacji w łącznej kwocie 298,56 zł (2,9% ogółu otrzymanych środków) przekazanej na dofinansowanie zakupu podręczników, poprzez:

1. Wsparcie w ramach Programu w 2013 r., na kwotę 225 zł, ucznia klasy III szkoły podstawowej posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na autyzm, mimo że niepełnosprawność ta nie znajdowała się wśród podstaw do objęcia Programem. Zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia z 2013 r. pomoc jest udzielana uczniom słabowidzącym, niesłyszącym, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona wyżej.

Wyjaśniając przyczyny objęcia wsparciem nieuprawnionego, w oparciu o kryterium niepełnosprawności, ucznia Dyrektor stwierdził, że: *Komisja (...) mylnie zinterpretowała przepisy dotyczące dofinansowania do podręczników.*

2. Dokonanie dla pięciu uczniów zwrotu środków poniesionych na zakup podręczników z naruszeniem postanowień § 3 ust. 1 rozporządzenia z 2013 r. Dokonane zwroty w łącznej wysokości 73,56 zł obejmowały podręczniki do nauczania religii nieznajdujące się na liście podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania³⁰. [Dowód: akta kontroli str. 99-109, 254-263, 304-340].

Podając przyczyny dokonania zwrotu środków za zakup podręczników nieznajdujących się na liście podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, Dyrektor wyjaśnił: *Wszyscy uczniowie szkoły podstawowej objęci są nauczaniem religii. Oceny z tych zajęć są wliczane do średniej ocen ze wszystkich przedmiotów. Książki do tego przedmiotu znajdują się w Szkolnym Zestawie Podręczników obowiązujących w bieżącym roku szkolnym, przez co komisja omyłkowo wliczyła je do kwoty dofinansowania.* [Dowód: akta kontroli str. 61]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Biorąc pod uwagę ustalenia kontroli, uzasadnione jest, w związku z art. 169 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³¹ poinformowanie przez Dyrektora Szkoły organu prowadzącego o wykorzystaniu części dotacji w kwocie 298,56 zł niezgodnie z przeznaczeniem, celem dokonania zwrotu do budżetu państwa.

NIK zwraca uwagę, iż zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 8 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół – formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie, w tym również pomoc materialna, zamieszczone w *Procedurach przyznawania pomocy materialnej uczniom w Zespole Szkół w Stadnickiej Woli* oraz

³⁰ Podręczniki do nauki religii zgodnie z § 4 rozporządzenia MEN z 14 kwietnia 1992 roku w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 ze zm.) zatwierdzone są przez właściwe władze kościołów i innych związków wyznaniowych i przedstawiane Ministrowi Edukacji Narodowej do wiadomości.

³¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

Wewnętrzny regulaminie przyznawania pomocy rzeczowej uczniom, powinny zostać zawarte w statucie Szkoły.

NIK zwraca również uwagę na fakt, iż w działalności informacyjnej w roku szkolnym 2013/2014 Szkoła nie wskazywała na możliwość ograniczenia liczby dokumentów składanych wraz z wnioskiem o dofinansowanie w oparciu o § 5 ust. 7 rozporządzenia z 2013 r.

Zdaniem NIK, skrócenie przez Szkołę w 2013 r., o cztery dni terminu składania wniosków w ramach Programu, w stosunku do terminu wyznaczonego przez Urząd Miasta i Gminy w Końskich mogło wpłynąć negatywnie na liczbę wniosków złożonych w Szkole.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

4. Działania związane z analizą efektów programu

W Szkole nie prowadzono analizy wykorzystania środków na dofinansowanie zakupu podręczników. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że nie widziano potrzeby przygotowania ww. analizy z uwagi na fakt, iż wszystkie wnioski rodziców/opiekunów zostały załatwione pozytywnie, a przygotowanie analizy wykorzystania środków na dofinansowanie do zakupu podręczników nie wynikało z rozporządzenia z 2013 r. [Dowód: akta kontroli str. 62]

Z pomocy w ramach Programu w roku szkolnym 2012/2013 skorzystało 9% ogólnej liczby uczniów uczęszczających do klas uprawnionych do otrzymania pomocy (5% uczniów klas I oraz 10% uczniów pozostałych klas), przy zakładanym, w oparciu o działania diagnostyczne Szkoły, wsparciu na poziomie 29%. Dodatkowo pomoc w oparciu o kryterium związane z niepełnosprawnościami otrzymał jeden uczeń uprawniony do wsparcia w oparciu o to kryterium (9% uczniów niepełnosprawnych uprawnionych do korzystania z Programu).

W roku szkolnym 2013/2014 wystąpił wzrost³² liczby uczniów objętych pomocą. Pomoc na zakup podręczników trafiła do 16% uczniów szkoły podstawowej uczęszczających do klas uprawnionych do otrzymania pomocy, (27% uczniów klas I oraz 18% uczniów pozostałych klas). Zakładany, w oparciu o działania diagnostyczne Szkoły, poziom wsparcia wynosił w ww. roku szkolnym 37%.

Dodatkowo pomocą objęto 45% uczniów niepełnosprawnych, uczęszczających do szkoły, kwalifikujących się do udzielenia pomocy w związku z niepełnosprawnościami.

Wszyscy uczniowie uczęszczający do Szkoły w okresie objętym kontrolą posiadali podręczniki. W roku szkolnym 2013/2014 trzech uczniów Szkoły korzystało z pomocy dydaktycznych. [Dowód: akta kontroli str. 274-277]

Kwota dofinansowania zakupu podręczników przewidziana w Programie zapewniała pokrycie od 47,5% (klasa IV) do 78,5% (klasa II) kosztów zakupu wybranego w Szkole zestawu podręczników³³ (w roku szkolnym 2012/2013) oraz od 66,6%

³² Spowodowany przede wszystkim podwyższeniem z kwoty 351 zł netto do kwoty 456 zł netto kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z Programu.

³³ Orientacyjny koszt zakupu wybranych w Szkole podręczników do kształcenia ogólnego, określony w oparciu o wyjaśnienia wychowawców, wynosił dla klas uprawnionych do wsparcia w ramach Programu: dla klasy I – 336 zł w roku szkolnym 2012/2013 oraz 286 zł w roku szkolnym 2013/2014, dla klasy II – 229,29 zł w roku szkolnym 2012/2013 oraz 337,89 zł w roku szkolnym 2013/2014, dla klasy III – 288,89 zł w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014, dla klasy IV – 442,55 zł w roku szkolnym 2012/2013, dla klasy V – 472,55 zł w roku szkolnym 2013/2014.

(klasa II) do 78,7% (klasa I) w roku szkolnym 2013/2014. [Dowód: akta kontroli str. 268-269]

W trakcie kontroli, wśród 81 rodziców/opiekunów uczniów uczęszczających do klas uprawnionych do wsparcia w ramach Programu w oparciu o kryterium dochodowe i pozadochodowe oraz 29 nauczycieli/wychowawców pracujących w Szkole (17 nauczycieli szkoły podstawowej i 12 gimnazjum) przeprowadzono ankietę dotyczącą różnych aspektów i uwarunkowań korzystania z możliwości sięgania po środki w ramach Programu. Większość opinii sformułowanych przez ankietowanych rodziców/opiekunów i nauczycieli/wychowawców odnośnie realizacji Programu w Szkole świadczy o tym, że jego realizacja przyniosła spodziewane efekty. Rodzice/opiekunowie przyznali, że:

- zostali poinformowani³⁴ o możliwości skorzystania z dofinansowania zakupu podręczników w ramach Programu (78%), a informacja w ww. zakresie była jasna i czytelna (77%);
- niespełnianie kryterium dochodowego było główną przyczyną uniemożliwiającą skorzystanie z programu (72%);
- największe problemy w wypełnieniu wniosku o dofinansowanie³⁵, przysparzało zebranie dokumentów dotyczących sytuacji materialnej (18%) oraz obliczenie dochodów w rodzinie (14%).

Zdecydowana większość ankietowanych nauczycieli wyraziła opinię, że poziom dofinansowania oraz wszystkie założenia Programu skutecznie (86%) bądź bardzo skutecznie (10%) umożliwiały lepsze zaopatrzenie uczniów w podręczniki. Do najczęściej zgłaszanych, przez rodziców/opiekunów, ankietowanym pedagogom trudności i problemów związanych z uzyskaniem dofinansowania należały konieczność wydatkowania na książki najpierw własnych środków (51,7%) oraz niezrozumienie procedur i wymagań (41,4%).

Określając stopień zaangażowania się nauczycieli i innych pracowników Szkoły w pomoc rodzicom/opiekunom w pozyskaniu środków z Programu ankietowani nauczyciele jako najważniejsze działania podejmowane w Szkole wskazywali: wyznaczenie osób, które pomagały rodzicom/opiekunom na każdym etapie procedury wymaganej w programie (34%) oraz informowanie o możliwościach skorzystania z programu i zasadach ubiegania się o środki (31%). Za główną przyczynę nieskorzystania z Programu, mimo spełniania wymagań, ankietowani nauczyciele w zdecydowanej większości (89,7%) uznali niechęć rodziców/opiekunów do ujawniania swojej trudnej sytuacji. [Dowód: akta kontroli str. 341-349]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

³⁴ Najczęściej za pośrednictwem wychowawcy/nauczyciel dziecka (64,2%), dyrektora/pedagoga szkolnego (39,5%), mediów (33,3%), szkolnej tablicy ogłoszeń (30,9%).

³⁵ W przypadku 37% ankietowanych, którzy wypełniali wniosek o dofinansowanie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁶, wnosi o udzielanie pomocy finansowej na zakup podręczników dopuszczonych do refundacji w ramach programu rządowego „Wyprawka szkolna” (w przypadku jego uchwalenia w kolejnych latach) osobom spełniającym kryteria określone w przepisach prawa, ustalających warunki realizacji tego programu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia kwietnia 2014 r.

p.o. Wicedyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Kielcach

Tadeusz Mikołajewicz

Krzysztof Kopeć
inspektor kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

³⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.